

ZAGOSPODAROWYWANIE TERENÓW POEKSPLOATACYJNYCH W UJĘCIU TRADYCYJNYM I NOWYCH FUNKCJACH

Agnieszka Chećko Urząd Miejski w Jaworznie

Sosnowiec, 21 września 2016 r.

Państwowy Instytut Geologiczny
Państwowy Instytut Badawczy

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Zapotrzebowanie na surowce naturalne

Żyjemy na ekologiczny kredyt, a nasze należności wciąż rosną

Z tego powodu w dramatycznym tempie tracimy bogactwo przyrodnicze naszej planety.

Człowiek zużywa więcej zasobów naturalnych, niż Ziemia jest mu w stanie zapewnić.

Ograniczenie oddziaływania eksploatacji surowców mineralnych

zaniechanie

wyprowadzanie poza granice obszarów
konfliktowych

wyrównywanie odchyleń przez
przywrócenie pierwotnych funkcji

tworzenie nowych funkcji

Ograniczenie oddziaływania eksploatacji surowców mineralnych

Narzędziem pogodzenia racji gospodarczych, społecznych i środowiskowych jest mechanizm zrównoważonego rozwoju, Problem w tym, że w starciach racji przedsiębiorcy górniczego i pozostałych użytkowników terenu, oponenci eksploatacji z reguły nie dochodzą do etapu ustalenia optymalnych i indywidualnie dobranych kierunków zagospodarowania powierzchni poeksploatacyjnych.

Wyrobyiska popiaskowe

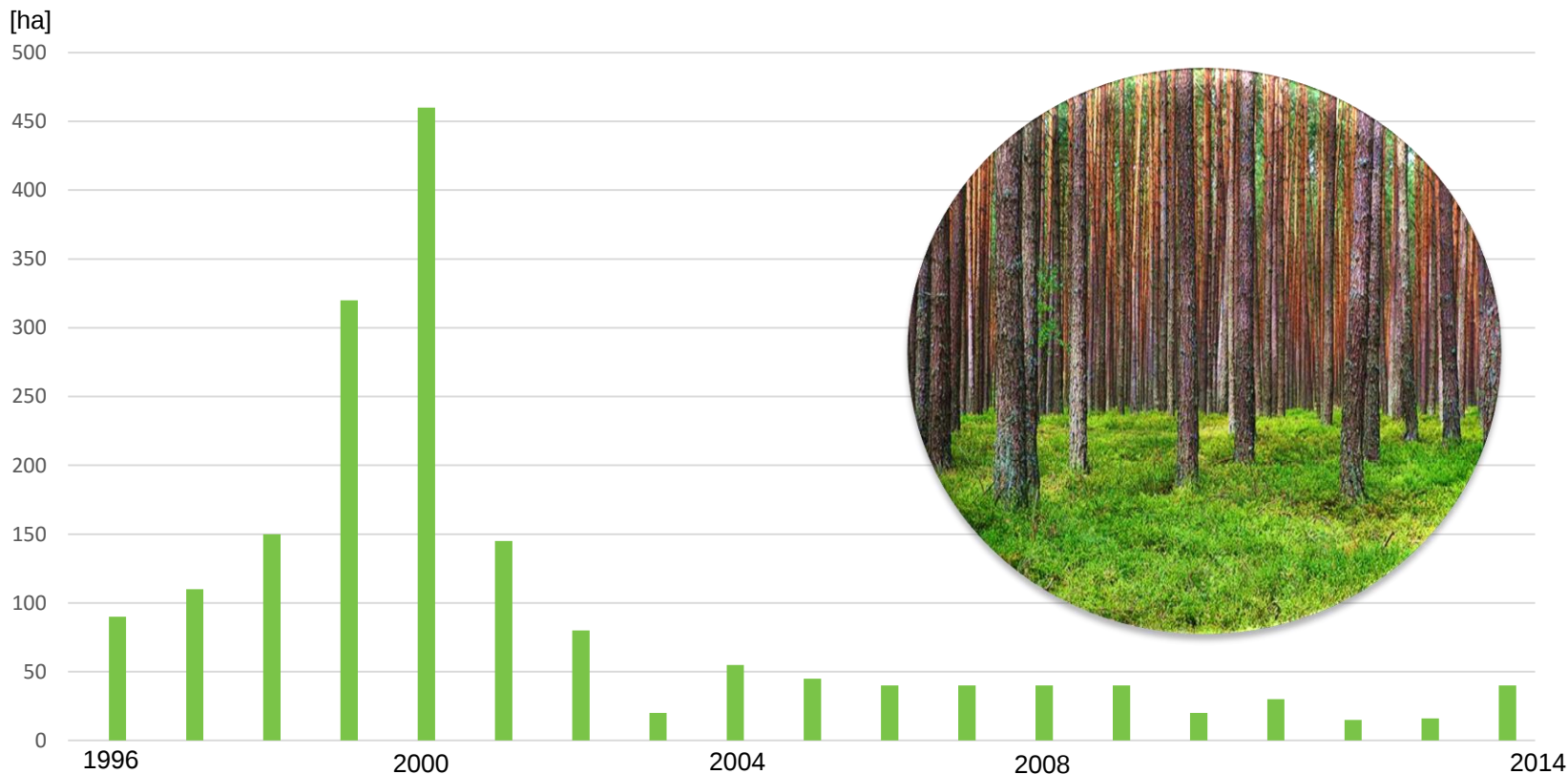
Celem działalności kopalni jest dostarczanie piasku podsadzkowego dla kopalń węgla na terenie Śląska i Zagłębia oraz eksploatacja piasków do celów budowlanych i dla przemysłu metalurgicznego.

Najbardziej widocznym oddziaływaniem procesu eksploatacji na otoczenie jest usunięcie roślinności i gleby na znacznych obszarach. Diametralnej przebudowie poddawane są też warunki wodne, a nawet klimatyczne.

Trudna zgoda na eksploatację podziemną (w odbiorze społecznym) warunkowana jest koniecznością podsadzania wyrobisk. Jednocześnie fakt eksploatacji piasków do celów podsadzkowych budzi gwałtowny sprzeciw.

Obszary objęte działaniami rekultywacyjnymi

Pierwotne siedliska rejonów eksploatacji piasków to ubogie lasy, związane z przesuszonymi glebami o niskich i bardzo niskich zdolnościach produkcyjnych. Rekultywacja pozwala na odtwarzanie gleb i nadbudowę podłoża żyzniejszego niż rodzime. Pierwotnie swobodne zwierciadło wód podziemnych w utworach czwartorzędowych stabilizowało się na głębokości od 5,0 do 14,5 m, eksploatacja ukształtowała głębokość do lustra wody na poziomie około 0,5÷0,8 m ppt. W zasięgu systemów korzeniowych roślin. Monokultury sosnowe zastępowane są przez bardziej urozmaicone biocenozy leśne, lepiej reagujące na warunki środowiskowe i zanieczyszczenia przemysłowe. Mogą się też zwiększać walory krajobrazowe i wypoczynkowe.

Przyrodnicze wartości terenów po górniczych

możliwość wymiany gleb o niskiej produktywności przez lepsze jakościowo gleby uprawne

nowe siedliska roślin i zwierząt na terenach poeksploatacyjnych, również w randze obiektów chronionych

nowe formy krajobrazu (zbiorniki wodne, kształtowanie nowych form morfologii terenu, odsłonięcia ścian skalnych).

Przyrodnicze wartości terenów pogórnicznych w kamieniołomie Gródek w Jaworznie

Eksploatacja była prowadzona z wykorzystaniem materiałów wybuchowych i ciężkiego sprzętu. Powstały krajobraz całkowicie odbiega od pierwotnych form

Eksploatacja spowodowała radykalne zmiany środowiska. Zdarto szatę roślinną niszcząc siedliska zwierząt, poważnym przekształceniom uległy stosunki wodne, klimat i krajobraz.

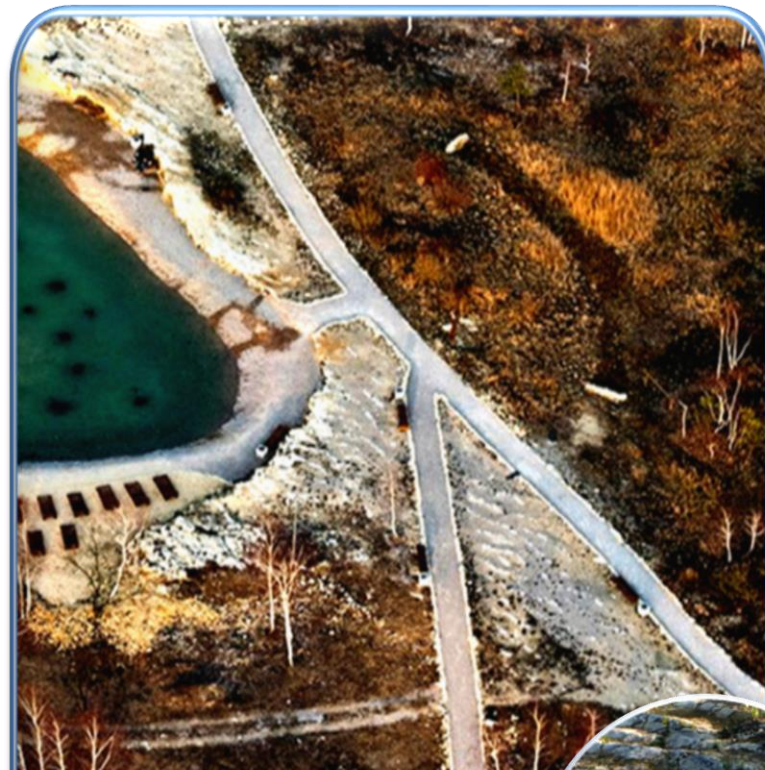

Przyrodnicze wartości terenów pogórniczych w kamieniołomie Sadowa Góra w Jaworznie

Zaniechanie rekultywacji ocaliło od zniszczenia ślady burzliwej historii geologicznej sprzed 230 milionów lat.

Paradoksalnie brutalna ingerencja w środowisko pozwoliła na odkrycie wyjątkowych walorów paleontologicznych tego obszaru.

W ścianach wyrobiska widoczne są też ślady zjawisk krasowych i dynamicznych. Najciekawszym i najbardziej okazałym elementem geologicznym jest dno kamieniołomu, uformowane w charakterystyczne pręgi - megariplemarki - ślad potężnych tropikalnych huraganów.

Przyrodnicze wartości terenów pogórniczych w kamieniołomie Sadowa Góra w Jaworznie

Wśród pionierów naturalnej sukcesji na terenie po eksploatacji odnotowano gatunki rzadkie i cenne. Opuszczone miejsce stało się schronieniem dla polnych zwierząt: ptaków, gadów, drobnych gryzoni i owadów.

Dziś w otoczeniu dawnego kamieniołomu dokumentuje się występowanie 386 gatunków roślin naczyniowych, w tym 22 gatunki rzadkie i zagrożone w skali kraju, 19 chronionych, 13 objętych ochroną ścisłą i 6 częściową.

Wśród ponad 225 gatunków zwierząt zamieszkujących ten obszar stwierdzono 63 g. chronione i rzadkie.

Potencjał edukacyjny

Kamieniołom Sadowa Góra w Jaworznie jest miejsce prowadzenia zajęć dydaktycznych dla wszystkich grup wiekowych: przedszkolaków, uczniów szkół wszystkich stopni oraz miejscem praktyk i poligonów studenckich.

Ogółem od daty otwarcia Ośrodka t.j. 2014 r., przeprowadzono tu zajęcia dla 10 tysięcy osób i przyjęto ponad 120 tysięcy gości.

Potencjał kulturalny

Zarówno klimatyczne otoczenie jak i akustyka umożliwia organizowanie koncertów plenerowych. Miejsce stało się otwartą salą koncertową i sceną dla amatorów chcących zaprezentować swoje umiejętności.

Potencjał kulturalny

Plenery artystyczne umożliwiają aktywizowanie mieszkańców i gości na zajęciach ceramicznych, warsztatach fotograficznych i wielu innych.

Miejsce integracji i aktywizacji sportowej

Z uwagi na lokalizację miejsce wpisało się na stałe w kalendarz imprez sportowych, oraz miejscem spotkań osób skupionych w grupach różnorodnych aktywności chodźarzy, biegaczy, rowerzystów, uprawiających fitness i sporty walki.

Potencjał inwestycyjny

Zagospodarowania kamieniołomu przyczyniło się do podniesienia atrakcyjność terenów przyległych. Powstała koncepcja zagospodarowanie drugiej części kamieniołomu, przez zabudowę stadionem lekkoatletycznym. W bezpośrednim sąsiedztwie powstały dwa osiedla budynków jednorodzinnych łącznie ponad 480 mieszkań. Teren został skomunikowany z pozostałymi dzielnicami miasta.

Medialne oddziaływanie inwestycji

...Koronne inwestycje drogowe Opola w ostatnich latach to zarazem perły inwestycji unijnych w całym województwie. Za 58 milionów złotych wybudowano obwodnicę północą miasta () Dziś nie ma chyba w Opolu kierowcy, który wyobraża sobie funkcjonowanie miasta bez obwodnicy...

...Przez ostatnie 10 lat dzięki dofinansowaniu z UE wyremontowano lub zbudowano w naszym województwie blisko 300 kilometrów dróg lokalnych i regionalnych...

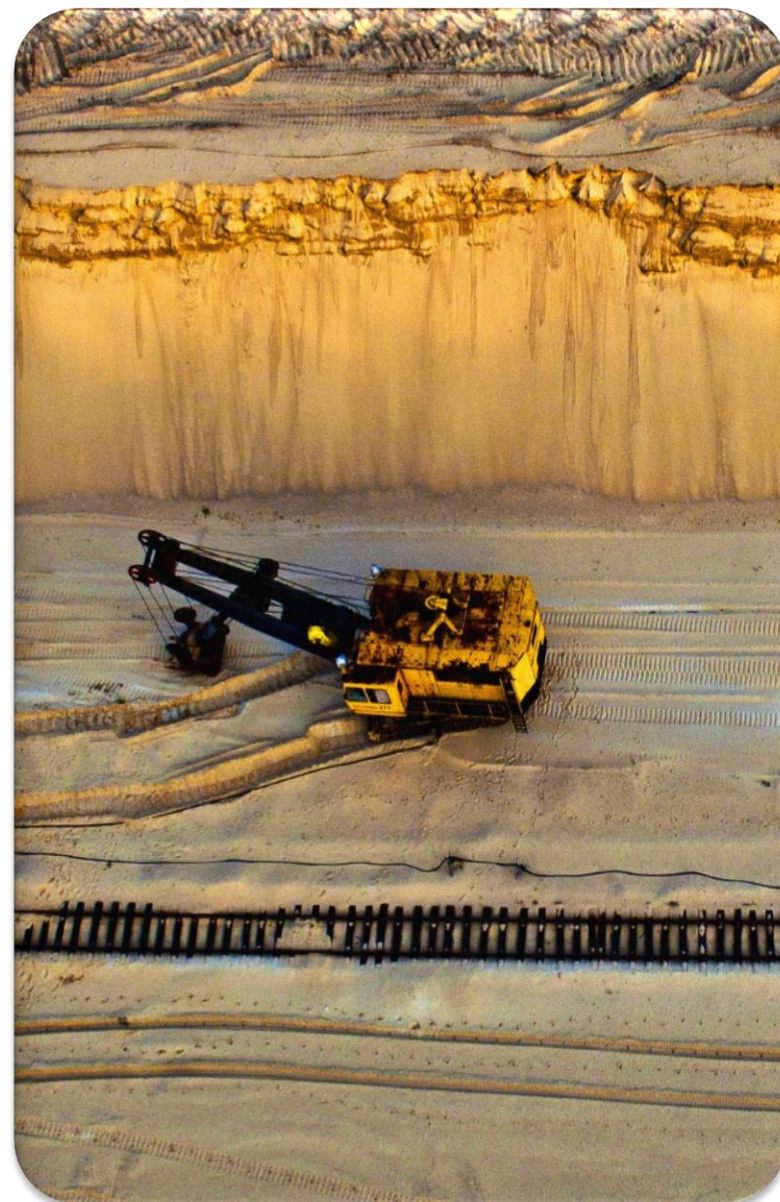

Rosnące zapotrzebowanie na surowce mineralne sprowadza do konieczności korzystanie ze złóż w terenach już zainwestowanych, często z oczywistych względów klasyfikowanych jako konfliktowe. Niezwykle istotne staje się więc regulowanie wszelkich form eksploatacji niezależnie od ich skali i przedmiotu wydobycia.

Wypracowanie wysokich standardów rekultywacji oraz reżimu kontroli wykonania obowiązków przedsiębiorcy górniczego jest tu istotne ale, i to przede wszystkim, ważne jest właściwe kwalifikowanie działalności związanej z pozyskiwaniem surowców mineralnych również w ramach robót budowlanych.

Wylimitowanie nielegalnej eksploatacji i eksploatacji pod pretekstem robót inwestycyjnych jest warunkiem uzyskania akceptowalnej i użytecznej społecznie przestrzeni oraz krokiem w kierunku likwidacji nieuczciwej konkurencji, psującej zarówno rynek zbytu jak i rynek pracy.

W kontekście zmieniających się niezwykle dynamicznie zapisów prawa, warto uwzględnić te kwestie nie przez zaostrzanie rygorów, ale wprowadzenie prostych możliwych do egzekwowania mechanizmów.

Dziękuję za uwagę

Zapraszam do dyskusji